

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. De ordine manifestationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

truerunt nascentium hominū fata sub stellis, ut ali-
quam stellarum, homine aliquo nato circuitus
sui ordinē reliquisset, & ad eum, qui natus est,
perrexisse assererent: sicut accidit circa stellā, quę
demonstravit natiuitatē Christi, & ideo per hoc
non confirmatur error eorum, qui fortē nascētū
hominum astrorum ordini colligari arbitrantur:
non autē credunt astrorum ordinem ad hominis
natiuitatē posse mutari. Similiter ēt, ut Chryl.* di-
cit, nō est hoc astronomiē opus, ā stellis scire eos
qui nascuntur, sed ab hora natiuitatis futura p̄di-
cere. Magi autem tempus natiuitatis non cogno-
uerunt, ut hinc sumentes initium, ā stellā mo-
tu futura cognoscerent: sed potius e conuerso.

AD QVARTVM dicendū, q̄ sicut Chryl.* refert,
in quibusdā scripturis apocryphis legitur, q̄ qdā
Eremita in extremo orientis iuxta Oceanū, scripturā
quamdam habebat ex nomine Seth, & de hac stella, &
numeris huiusmodi offerendis: quę gens diligē-
ter obseruabat huius stelle exortum, positus explo-
ratoribus duodecim, qui certis t̄pib. de nocte ascen-
debant in montē, in quo postmodū eā uiderunt,
habentem in se quasi paruuli formam, & super se
similitudinē crucis. Vel dicendum, q̄ sicut d̄r in
libro de Questionib. veter. & noui Testamenti. Ma-
gi illi. traditionem Balaam sequuntur, qui di-
xit, Orietur stella ex Iacob. Vnde uidentes stellam
extra ordinem mundi, hanc esse intellexerūt, quā
Balaam futuram indicem Regis Iudeorum pro-
phetauerat. Vel dicendū, sicut Aug.* dicit in serm.
de Epiphania, q̄ ab angelis aliqua admonitione
reuelationis audierunt Magi, q̄ stella Christi nam
significaret, & probabile v̄r q̄ ā bonis, q̄ in
Christo adorando salus eorum iam querebatur.
Vel sicut Leo Papa ꝑ dicit in serm. de Epiphania,
preter illam speciem, quę corporeū incitauit obtu-
rum, fulgentior ueritatis radius eorū corda per-
docuit, quod ad illuminationem fidei p̄tinebat.

A Xpi natiuitas Magis, q̄ pastorib.
ꝑ ꝑ Præt. Matth. 2. d̄r, q̄ Hero-
des occidit oēs pueros, q̄ erant
in bethleem, & in oib. finibus
eius, ā bimatu & infra, ꝑm t̄ps
quod exquiserat ā Magis. Et
sic ūr quod ꝑ duos annos post
Chri natiuitatē Magi ad Chri-
stum puenerint. in cōueniēter
igitur post t̄m t̄ps fuit gentilib.
Christi natiuitas manifesta.

B SED CONTRA est, quod dicit
Dan. 2. Ipse mutat tempora &
arates. & ita tempus manifesta-
tionis natiuitatis Christi uidei
congruo ordine esse dispositū.

RESPON. Dicendū, q̄ Chri
natiuitas primo quidē, manife-
stata est pastorib. ipso die nati-
uitatis Christi: ut. n. d̄r Luc. 2.
Erant in regione eadē uigilātes
& custodientes uigilias noctis
super gregē suum, & ut disces-
serunt ab eis angeli in celū, lo-
quebātur adinuicē, trāscamus
uicq; Bethleem, & uenerunt fes-
tinantes. Secundo autē, Magi ꝑ-
uenerunt ad Chri 13. die nati-
uitatis eius, quo die festū Epiphanię celebratur. Si
enim reuoluto anno, uel ēt duob. annis uenissent,
non inuenissent eum in Bethleem, cū scriptū sit
Luc. 2. q̄ postquā perfecerunt oīa ꝑm legem Dñi
(offerentes. ꝑ puerum Iesum in templum) reuersi
sunt in Galileam in ciuitatē suam Nazareth. Ter-
tiō, manifesta est iustus in tēplo quadagesimo
die ā natiuitate Christi, ut h̄r Luc. 2. Et huius ordi-
nis rō est, quia per pastores significantur Apostoli
& alij credentes ex Iudeis, quib. primo manifesta
ta est fides Christi: inter quos non fuerunt multi
potentes, nec multi nobiles, ut d̄r 1. ad Corinth. 1.
Secundo autem, fides Christi peruenit ad plenu-
dinem gentium, quę est p̄figurata per Magos.
Tertiō autem, peruenit ad plenitudinem iudæo-
rum, quę est p̄figurata per iustos, unde & in tē-
plo iudæorum est eis Christus manifestatus.

C AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ sicut Apost. dicit
Rom. 9. Israel sectando legem iustitię, in legem iu-
stitię non peruenit: sed gentiles qui non querebāt
iustitiā, iudæos cōiter in iustitia fidei p̄uenerunt.
& in huius figuram Simeon, qui expectabat
consolationem Israel, ultimo Christum natū co-
gnouit & preceserunt eum Magi & pastores, qui
Christi natiuitatem non ita solite expectabant.

E AD SECUNDVM dicendum, q̄ licet plenitudo
gētū prius intrauerit ad fidē, q̄ plenitudo iudæo-
rum: t̄m primitiis iudæorum puenerūt in fide
primitiis gētū, & ideo pastorib. primo manifesta-
ta est Christi natiuitas, quā Magis.

AD TERTIVM dicendū, q̄ de apparitione stelle,
q̄ apparuit Magis, est duplex opinio. Chryl.* enim
super Matth. & Aug. ꝑ in ser. Epiph. dicunt q̄ stel-
la Magis apparuit ꝑ biennium ante Christi natiui-
tatē, & tunc p̄meditantes & se ad iter p̄paran-
tes, ā remotissimis partib. orientis puenerunt ad
Christum tertiadecima die ā sua natiuitate. Vnde
& Herodes statim post recessum Magorū, uidens
se ab eis illusum, mandauit occidi pueros ā bima-
tu & infra, dubitans ne tunc Christus natus esset,
quā stella apparuit, secundum q̄ ā magis audierat.

stus) oblati est Do-
minus in templo, &
postea porratus ā pa-
rentib. in Nazareth,
ubi Angelus dixit
ad Ioseph, Fuge in
Aegyptum: futu-
um est. n. ut Herodes q̄-
rar puerum ad per-
dendum eum. Hoc
enim oportet fuisse,
postquam ex Ierusa-
lem uenerunt paren-
tes eius ī Nazareth,
ut Lucas narrat: s. n.
ante fuisse, non uen-
nisset in Ierusalem,
nec inde in Naza-
reth. Vnde certum
relinquitur, q̄ non
statim Herodes læ-
uijt in pueros: sed ī
certum est quanto
tempore post seque-
rit in eos. Satis ra-
tionabile est illud ī-
pedimentum ex Ro-
mano itinere proue-
nisse, quia pro histo-
ria habeatur q̄ Ro-
mam iuerit ā filiis
accusatus.

Aug. in ser.
7. ante med.
& i alio ser.
de Epiph.
post ser. ad
fra. in hęc-
mo. to. 10.
Chryl. ho.
10. in Mart.
ante med.
tc. 2.

Alij

ARTICVLVS VI.

Utrum natiuitas Christi ordine con-
uenienti fuerit manifesta.

AD SEXTVM sic proceditur.
V̄r q̄ inconuenienti ordi-
ne Christi natiuitas fuerit ma-
nifestata. Illis. n. debuit primo
manifestari Christi natiuitas, q̄
Chro propinquiores fuerunt,
& qui magis Christū desidera-
bant, ꝑm illud Sap. 6. Præoccu-
pat eos, qui se cōcupiscunt, ut
ie priorem illis ostendar. sed iu-
sti propinquissimi erāt Chro
ꝑ fidem, & maxime eius aduē-
tū desiderabāt, unde d̄r Luc. 2.
de Simeone, q̄ erat homo iu-
stus & timoratus, expectans re-
demptionē Israel. ergo pri^o de-
buit manifestari Chri natiuitas
Simeoni, q̄ pastorib. uel Magis.
ꝑ ꝑ Præt. Secundum Aug.* Ma-
gi fuerunt primitiis gentium
Christo crediturā: sed primo
plenitudo gentium intrat ad fi-
dem, & postmodum omnis Is-
rael saluus fiet, ut d̄r Rom. 11.
ergo primo debuit manifestari

Saper Quaestiois
36. Art. sextum.

Tritulus de ordi-
ne temporis q̄-
re, quo prius pasto-
rum deinde Magis,
denum Simeoni &
Annę manifesta-
ta est Chri natiuitas.
¶ In corpore Aucto-
ris duo facit: primo or-
dinem manifestatio-
nis ex Euangelij
auctoritate aperit, i.
quod ipso die nata-
lis pastoribus, ter-
tiadecima die Ma-
gis, quadagesima Si-
meoni & Annę. Se-
cundo rationem re-
didit optimam ex
significatis. Omnia
clara sunt in litera.
¶ In responsione ad
tertium, de tempe-
re occisionis Inno-
centium multum cō-
stat, Ex Euangelio
aliquid habetur q̄
non statim occisi
sunt: nam post ado-
rationem Magorum
in domo diuersoria
mox Bethleem (in
qua natus est Chri-

Homil. 4. in
Matth. 2. p.
c. 1. p. 10.

Homil. 2. in
Matth. 2. p.
c. 1. p. 10.

In lib. q̄
mon. 2. p.
c. 1. p. 10.

In serm.
q̄ 3. p.
c. 1. p. 10.

In serm.
q̄ 1. p.
c. 1. p. 10.

Homil. 6.
Mart. p.
c. 1. p. 10.

In serm.
de Epiph.
c. 1. p. 10.

Alij vero dicunt stellā apparuisse primo, cum Chrs natus est, & statim Magi uisa stella iter arripientes, longissimum iter in tredecim dieb. peregerūt: partim quidē adiuta diuina uirtute, partim autē dromedariorū uelocitate: & hoc dico, si uenerunt ex extremis partib. orientis. Quidā tñ dicunt, eos uenisse de regione propinqua, unde fuerat Ba laam, cuius doctrinā sectatores fuerunt. Dicuntur autē ab oriente uenisse, quia terra illa est ad orientalem partem terra iudaeorum. Et fm hoc, Herodes non statim recedentib. Magis: sed post biennium pueros interfecit: uel quia dñ interim accusatus Romam iussit, uel aliquorum periculorū terrorib. agitatus, à cura interficiēdi puerū interim desistit: uel quia potuit credere Magos fallacis stel le uisione deceptos, postquā non inuenerunt quē natū putauerunt, erubuisse ad se redire, ut Aug. * dicit in lib. de Consensu Euangelistarum. Ideo autē non solū bimos pueros interfecit: sed etiam infra, quia (ut Aug. dicit in quodam sermone Innocen tum) timebat ne puer cui sidera famulant, speciē suam paulo supra etatem, uel infra transformaret.

Lib. 2. c. 11. inter med. & h. co. 4.

Super Questionis 33. Art. septimum.

Opus. 60. c. 7. Et Mar. 2. 29. 4.

In ser. 2. Epiph. qui est 30. in ordi ne & ser. 3. eiusdem fe. h. co. 10.

Lib. 2. c. 5. a med. co. 6.

Hon. 5. post medium pri mi fol. a pai cip. ho. t. 2.

ARTICVLVS VII. Vtrum stella que Magis apparuit, fuerit una de celestibus stellis.

AD SEPTIMUM sic proceditur. **V**t stella que magis apparuit, fuerit una de celestibus stellis. Dicit enim Aug. in quodam sermone Epiphanię, Dum pendet ad ubera, & uiliū patitur Deus in uolumenta pā norum, repente nouum de celo sidus effulsit. Fuit igitur stel la celestis, que Magis apparuit. ¶ 2. Pręf. Aug. * dicit i sermone quodam Epiphanię: Pastorib. angeli, Magis stella Christiū demonstrat. utriusque loquitur lin gua cęlorum, quia lingua ces sauit prophetarum: sed angeli pastoribus apparentes, fuerunt uere de celestibus angelis. ergo & stella magis apparens, fuit uere de celestibus stellis.

¶ 3. Pręf. Stella que non sunt in celo, sed in aere, dicuntur stel lę comete, que non apparent in natiuitatibus regum: sed ma gis sunt indicia mortis eorum: sed illa stella designabat Regis natiuitatem, unde Magi dicūt Mat. 2. Vbi est qui nat⁹ est Rex iudaeorum? uidimus. n. stellam eius in oriente. ergo uidetur qd fuerit de celestibus stellis. **S**ED CONTRA est, qd Aug. * dicit in lib. 2. cōtra Faustū: Nō ex illis erat stellis, quę ab initio creaturę, itinerum suorum or dinem sub creatoris lege custodiunt: sed nouo uir ginis partu, nouum sidus apparuit.

RESPON. Dicendū, qd sicut Chryf. * dicit super Matt. qd illa stella, quę Magis apparuit, non fuerit una celestium stellarū, multipliciter manifestū est. Primū quidē, quia nulla alia stellarū hac uia incedit: hac. n. stella ferebatur à septentrione in meridiē: ita. n. Iudæa iacet ad Perfidem, unde Magi ue

Fnerunt. Secundō, apparet hoc ex tpe: non. n. solū apparebat in nocte, sed et in media die, quod nō est uirtutis stella: sed nec et luna. Tertio, quia quę apparebat, & quę occultabatur. Cum. n. itra uerunt Hierosolymā, occultauit seipsam, & deinde ubi Herodē reliquerunt, seipsam mōstrauit. Quar tō, quia non habebat continuū motum: sed cum oportebat ire Magos, ibat: cū oportebat stare, sta bat, sicut & de colūna nubis erat in deserto. Quin tō, quia non solum manens, partū Virginis demōstrabat sed deorsum descendens, hoc faciebat. Dñ. n. Mat. 2. qd stella, quā uiderant Magi in oriē te, antecedebat eos, usq; dñ ueniens staret supra ubi erat puer. Ex quo patet, qd uerbū Magorū dicē tiū, Vidimus stellā eius in oriente, nō est sic intel ligendū, quasi ipsis in oriēte positis, stella apparue rit existēs in terra Iudæ, sed quā uiderūt eā in oriēte existentē, & p̄cessit eos usq; in iudæā, Quis hoc à qb̄sdā sub dubio relinquat. Nō autē potuisset dis stinde domū demōstrare, nisi esset terre uicina. Et sicut ipse dicit, hoc nō uī propriū stelle: sed uir tutis rōnalis cuiusdam. Vnd uī hec stella uirtutis inuisibilis fuisse in talē apparentiā transformata. Vnde quidā dicunt, qd sicut Spiritus sanctus descē dit sup baptizatū Dñm, in specie columbe, ita ap paruit Magis in specie stelle. Alij uero dñt, qd ange lus, qd apparuit pastorib. i humana specie, apparuit magis in specie stelle. Probabilius tñ uī, qd fuerit stella de nouo creata, nō in celo, sed in aere uicino terre, qd fm diuinā uoluntatē mouebat. Vnde Leo Papa dicit in ser. * Epiph. Trib. Magis in regione orientis, stella nouę claritatis apparuit, q̄ illustrior ceteris, pulchriorq; siderib. in se intuentium oculos animosq; conuerteret, ut cōfestim aduerteret, non esse otiosum, quod tam insolitū uidebatur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod cęlum in sacra scriptura quandoque dicitur aer, secundum il lud, Volucres cęli, & pisces maris.

AD SECUNDUM dicendum, quod ipsi angeli celestes ex suo officio habent, ut ad nos descendant in ministerium missi: sed stelle celestes suum si tum non mutant. Vnde non est similis ratio.

AD TERTIUM dicendum, qd sicut stella illa non est secuta modū stellarū celestium, ita nec et stellarū cometarū, quę nec de die apparent, nec cursum ordinatum mutant. Et tñ non or. in no aberat significatio cometarum, quia celeste regnū Christi comminuit, & consumit uniuersa regna terre, & ipsum stabit in æternum, ut dicitur Dan. 2.

ARTICVLVS VIII. Vtrum Magi conuenienter ad Christum adorandum uenerint.

AD OCTAVUM sic procedit. **V**t Magi non cōuenienter ad Christum uenerādū uenerint. vnicuiq; n. Regi reuerē tia debet a suis subiectis: Magi autē nō erāt de regno iudeorū, ergo cū ex uisione stelle cogno uerūt natū esse Regem iudeorū, uī quod inconuenienter uenerint ad eum adorandum.

¶ 2. Pręf. Stultum est uiuente rege aliquo, extraneum regem annuntiare: sed in regno Iudę regnabat Herodes. ergo stulte fecerūt Magi, alterius regis natiuitatem annuntiantes.

Super Questionis 36. Art. octauum.

Titulus de con uenientia seu rationabilitate acti quærit.

In corpore vnica conclusio: Creden dū est Magos à Spi ritu sancto inspiratos sapienter Chri stum adorasse. Pro batur: Magi sunt primitię Gentium in Christum creden tum. ergo credendū est &c. Antecedens manifestatur: quia in ipsis sicut in quodam prælagio fides deuotioq; gentium à remotis ad Chri stum

In ser. 2. ad Iog. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.

Mat. 2. 10.